

Közterületi vagy szabadtéri reklámhordozók

A kutatások alapján elmondhatjuk: egy kőbe vésett sonkával kezdődött a szabadtéri reklámhordozók története, valahol Memphis környékén. A mészar-szék falába vésett sonkán felirat dicsérte az árut. Pompeiben gladiátorjátékokra és választásokra felhívó festett textilek és falapok találtak az ásátások során. Amikor 1848-ban Pesten a forradalom napjait élték, Londonban olyan üvegoldalú postakocsik járták a várost, amelyeknek belsejében gertyák égtek, átvilágítva az üvegre festett reklámot.

A legkorábbi litográfált plakát Bécsből származik, 1830-ból maradt ránk, Németországban és Franciaországban az 1840-es évektől terjedt el. A művészi színvonalú hirdetések, a művészlakások szülőhazája is Franciaország lett a század utolsó harmadában, gondoljunk például Jules Chéret vagy Toulouse-Lotrec munkáira. A nyolcvanas évektől az első világháborúig terjedő időszak a magyar reklámkultúra megalapozásának és első nemzetközi sikereinek ideje. A plakátműfaj megteremtésében rangos festőink munkálkodtak először (Benczúr, Rippl-Rónai, Vaszary), majd önálló sikeres nemzedék következett (Bíró, Faragó).

Az 1989-es gazdasági és társadalmi rendszerváltás utáni években elsősorban közterületeken bére vett helyeken álltak azok a reklámhordozó berendezések, amelyek azután a gazdasági és törvénykezési anomáliák miatt átkerültek olyan területekre, melyeket a „magánterület” szóval fejezhetünk ki legjobban – azaz a természet vagy jogi személyek ingatlanaira. Ezt a folyamatot vette figyelembe a törvény is, amikor „közterületi” helyett a jobban jellemző „szabadterület” nevezte ezeket az eszközöket.

A TULAJDONOSI KÖR

A szabadtéri reklámhordozók az eszközök tulajdonlása szempontjából három csoportra oszthatók, azaz három tulajdonosi kör jelent meg.

HIVATÁSSZERŰEN FELÜLETEKET ÉPÍTŐK ÉS BÉRBE ADÓK

A professzionális reklámozás megkívánta, hogy a megrendelő számára megfelelő médiumválaszték álljon rendelkezésre. A nyomtatott média, a plakát és a sajtó lépett először: megalakultak a közterületi-eszköz-tulajdonos cégek, megindult a sajtó privatizációja. Kialakult a méretválaszték, megépültek az óriás-, a city-light plakátok és a kandeláberreklám hordozói. A vevőkör bővülésével az igények is változtak, a hirdető földrajzilag is a lehető legjobban kívánták megközelíteni a célcsoportot. Motorolajokat például a benzinkutak közelében, üdítőitalokat pedig a strandokon és a hozzájuk vezető utakon óhajtottak reklámozni. Ki kellett tehát építeni egy olyan plakáttábla-hálózatot, amellyel ezeket az igényeket kielégíthették.

SAJÁT CÉLRA KIHELYEZŐK

Az egyéni és a társas vállalkozások jelentős részének működése egy-egy földrajzi területet érint, tehát számukra a helyi szabadtéri reklámozás jelenti a célcsoport legkedvezőbb elérését. Egy könyveléssel foglalkozó társaság, egy szépségszalon, pék, vízvezeték-szerelő vagy akár egy autókereskedő elsősorban a telephelye szűkebb-tágabb környékéről várja ügyfélkörét. Számukra néhány tábla kihelyezése célravezetőbb lehet más eszközöknél, mert nemcsak a szolgáltatást, termékét mutathatja be, hanem irányítani is tudja a reménybeli partnert.

VADRAGASZTÓK

Előfordult már, hogy óriásplakátokon vagy más, plakátkihelyezés céljára szolgáló táblákon megjelentek kislakások együttesek, művészeti vagy más, megnyilvánulni igyekvő csoportok programjaival, illetve akár temrékreklámmal. Ilyeneket láthatunk az utcai lámpaoszlopokon, árkádok oszlopain, éppen tatarozás alatt álló üzletek kirakatüvegein, bárhol. Sokszor még meg sem szárad a ragasztó, a következő vadragasztó már át is ragasztotta saját plakátjával az előző „ingyenbérlet” kihelyezését.

AZ ESZKÖZÖK TÍPUSAI

1. Plakátok – plakáttáblák

Közös jellemzőjük, hogy papíralapúak, melyekre nyomdatechnikai vagy számítástechnikai (nyomtatás, betűkivágás stb.) módszerekkel viszik fel a kívánt grafikát. A hordozóra (táblára, hirdetőoszlopra stb.) a plakát többnyire ragasztással kerül fel.

1.1. Gigantplakátok

Felületük kb. 30-35 négyzetméter. Budapesten kb. 20 db található.

1.2. Óriásplakátok

Felületük 12 négyzetméter, ritkán ennek kétszerese. Két változatban terjedtek el, az egyik mérete 5,04 x 2,38 m (számuk 21 000 az országban), a másiké 3 x 4 m (számuk 2000 az országban).

1.3. City-light plakátok

Felületük 2 négyzetméter (1,17 x 1,71 m). Elsősorban tömegközlekedési eszközök megállóiban vagy járdákon található (számuk 6000 az országban).

1.4. Hagyományos plakátok

Felületük 0,5-1,4 négyzetméter (B0, B1, B2, A0, A1, A2). Hagyományos hirdetőoszlopokon, lámpaoszlopokon található elsősorban, de újjáéledt a szendvicsember alkalmazása is.

1.5. Kisméretű plakátok

Felületük kisebb mint 0,5 négyzetméter. Metrómozgólépcsők mentén, kapaszkodókon, bevásárlókocsikon stb. található.

1.6. Járműplakátok

Méretük a járművek szabad felületeihez igazodik.

1.7. Időben változó tartalmú (ún. forgóprizmás) plakátok

Felületük az óriásplakátokéval többnyire azonos méretű, a prizmak időszakonkénti elforgásával három különböző reklám jelenik meg egymás után.

2. Festett táblák

Közös jellemzőjük, hogy a hordozóra festéssel kerül fel a grafika. Korábban (1989 előtt) csak ezzel a módszerrel készültek nagyméretű táblák.

2.1. Cég- és irányítótábla (általában 4 m² alatt)

2.2. Óriástábla (4-150 m²)

2.3. Giganttábla (300 vagy 600 m²)

2.4. Tűzfalfestés

3. Világító reklámberendezések

3.1. Portálberendezés

Üzletek, vendéglátóhelyek, közhasznú helyiségek (továbbiakban: üzletek) bejárata, kirakata, mely(ben) reklám is található, és amely kívülről vagy belülről megvilágított.

3.2. Homlokzati berendezés

Üzletek, áruk, szolgáltatások reklámja, melyet az üzlethelyiségtől elkülönülten helyeznek el épület homlokzatán.

3.3. Tetőreklám

Márkák vagy üzletek, áruk, szolgáltatások reklámja, melyet az üzlethelyiségtől elkülönülten helyeznek el épület tetőzetén.

3.4. Fényűjság

Általában egy töredék betűsor bemutatására alkalmas eszköz, amelyen az üzenet átadása oly módon történik, hogy a betűk a néző szeme előtt elhaladva jelennek meg és így közlik a teljes információt.

3.5. Óriásképernyő

Színes mozgóképet mutat be elemi képpontok halmozásával.

3.6. Videofal

Hagyományos televíziókból, monitorokból kialakított eszköz, ahol nagyméretű színes mozgóképek egy-egy darabja jelenik meg egy-egy képernyőn.

3.7. Lézeres berendezés

Vezérelt lézersugárral vetít képet valamilyen ernyőre (pl. házfal, járda stb.).

3.8. Vetítőberendezés

Falra vetít diákat vagy a portálból vetít a járdára.

3.9. Kívülről megvilágított plakát

Az 1. pontban körülírt plakátok külső fényforrással megvilágítva.

3.10. Belülről megvilágított plakát

A plakát grafikája átvilágítható anyagra készül, a megvilágítás mögötte van, a szemlélő által nem látható.

3.11. Egyéb világítóeszköz

4. Utcabútor

4.1. Zászló

Az alkalomhoz kötődő felhasználása látszik erősebbnek, de nagyon sok helyen jelzi a székhelyen vagy a telephelyen egy-egy márka vagy cég jelenlétét.

4.1. Molinó

Alkalmanként az üzlet, épület homlokzatán elhelyezett vagy a járda, az úttest felett kifeszített nem merev szerkezetű felirat.

4.2. Korlát

A járdát az úttesttől elválasztó szerkezet, melyen plakát vagy festett reklám helyezhető el.

4.3. Pad

Az eszközön eredeti funkcióját nem zavaró módon helyezhető el reklám.

4.4. Szeméttároló

Speciálisan kialakított szeméttároló, amely alkalmas plakát vagy festett reklám hordozására.

4.5. Megállító tábla

Az üzletek előtt a járdán, semmihez sem rögzítetten, a nyitva tartás alatt kihelyezett óntartó tábla.

4.6. Egyéb

5. Légi reklámok

5.1. Repülőgéppel vontatott transzparens

5.2. Hőlégballon

A palástjára erősített vagy az anyagául szolgáló felületen elhelyezett reklám hordozására.

5.3. Kikötött (gázzal töltött) ballon

Felületén vagy a rá erősített zászlón, molinón elhelyezett reklám hordozására.

5.4. Egyéb

A gazdasági reklámozásról szóló 1997. évi LVIII. törvény a szabadtéri reklámhordozót a következőképpen definiálja: „reklám közzététele céljából építményen kívül elhelyezett eszköz, kivéve az árusítás helyén elhelyezett áru elérhetőségét jelző eszközöket”. Másképp azt is mondhatjuk: épületeken kívül bárhol elhelyezett reklámeszköz, kivéve az eladás helyén az áru elérhetőségét jelző eszközöket.